

Izhaja vsak četrtek
in velja s poštnino vred
in v Mariboru s pošilja-
njem na dom
za celo leto 3 glđ. — kr.
„ pol leta „ 60 „
„ četrť leta — „ 80 „
Naročnina se pošilja
opravništvu v stolnem
farovžu.

Deležniki tisk. društva
dobivajo list brez po-
sebne naročnine.

SLOVENSKI GOSPODAR.

List ljudstvu v poduk.

Posamesne liste
prodaja knjigar Novak
na velikem trgu
po 5 kr. — Rokopisi
se ne vračajo, nepla-
čani listi se ne spre-
jemajo. —

Za oznanila se pla-
čuje od navadne vrsti-
ce, če se tatisne en-
krat, 8 kr., dvakrat 12
kr., trikrat 16 kr.

Banka „Slovenija“.

Iz Gradeca smo dobili dopis, katerega zavolj njegove važnosti na tem mestu objavimo. Zadeva namreč naš prvi, narodni denarstveni zavod, katerega smo Slovenci z velikimi žrtvami ustanovili in obranili: zavarovalno banko „Slovenijo“. Dopis se glasi:

V „Slov. Gospodarju“ štev. 42. smo v dopisu iz Ormuža brali, kako nemška zavarovalna banka: „Viktorija“ po slovenskih srenjah oklice razpošilja. Ob enem izreka dopisnik gotovo opravičeno željo, da bi naj naša „Slovenija“ tuje banke iz slovenskih tleh izpodrinola. To želimo vsi narodnjaki. Ali po naših mislih se to ne bo zgodilo, dokler bo ravnateljstvo banke Slovenije tako, kakor dosedaj, zanemarjalo, slovensko novinarstvo rabiti kot sredstvo za širjenje jenega delovanja in upljiva. Med tem, ko se tuje banke celo po slovenskih novinah Slovencem ponujajo, oklice širijo, svoje agente ali poverjenike naznanjajo in hvalijo, naša banka „Slovenija“ vedno molči in ogromni del slovenskega občinstva pusti v nevednosti, ali še obstoji ali ne, ali kaj dela ali ne in ali nam je res naroden zavod. Izvzemši nekoliko redkih spisov v „Slov. Gospodarju“, ki pa tudi niso od ravnateljstva izhajali, se ne spominjamo, da bi v slovenskih listih veliko kaj brali o banki „Sloveniji“. Če je „Slovenija“ kedaj tako, kakor „Viktorija“, slovenskim srenjam doposlala oklicev, tedaj radi besedo vzamemo nazaj. Ali jako dvomimo, da je to storila; in če je storila enkrat, zakaj ne stori 2, 3, večkrat?

Domoljubom in bankinim agentom bi se posel mnogo polajšal, če bi se njihovo prizadevanje po slovenskih novinah marljivo in spretno podpiralo. Rabljenje novinarstva spada tedaj tudi v delokrog pridnega ravnateljstva. S pomočjo slovenskega novinarstva, ki je gotovo „Sloveniji“ na razpolago, se zamorejo s časom vse tuje banke in podvzetja iz slovenske zemlje izpodrinoti.

Naj nam slavno ravnateljstvo banke „Slovenije“ ne zameri naših opominkov! Priznavamo

popolnem in radi jegov trud in skrb za naš domači zavod; ali tudi domoljubom in delničarjem se ne sme za zlo jemati, če zahtevajo, da se nič ne opušta, kar bi napredek banke Slovenije povspeševati utegnilo!

Destavek uredništva. „Slov. Gospodar“ postavi svoj list banki „Sloveniji“ tem rajši na razpolago, ker je iz posebnega spisa v vrlo uredovanem „Slovencu“ štev. 124. in 125. poizvedel, kako je sedanje ravnateljstvo stroške samo pri uradnikih znižalo za 27.000 fl., zraven pa za povikšanje dohodkov skrbelo; pri agentih ima sedaj že dobiti 100.000 fl. Vse to kaže, da banka nikakor ni na tako slabih nogah, kakor so to nasprotniki njeni razkričali. Zato naj zgine nesrečna nezaupnost. Banka se vidno ukrepuje. Podpirajmo jo, da brž otresemo tujke!

Gospodarske stvari.

Kako travnike zboljševati?

M. Da si je tudi jasno kakor beli dan, da se vsaka peč senokoše ravno tako, kakor vsaki kos njive zboljšati zamore in da si je tudi res, da se je na mnogih krajih v zboljšanje senokoš že veliko storilo in da so se s tem občudovanja vredni nasledki dosegli, je le vendar še gola resnica, da je daleč največji del travnikov po široki domovini še popolnem v svojem prostem starem nezboljšanem stanu, katerim se za vsakoletne pridelke in za snovi po njih vzete skoraj nobena povračitev ne daje. Vrednost travnikov je na mnogih krajih še vse premalo poznana in obračtana in le tisti jo vè v pravi meri ceniti in čislati, ki je bil že primoran nekoliko časa brez vseh travnikov gospodariti. Jegove žitnice so tako gospodarstvo le preživjo čutile. Ne zastoja se toraj pravi: 1 oral dobrega travnika je več vreden od 2 oralov dobrih njiv.

Najboljši pomoček travnike zboljšati je gotovo v večini primerlejev dobro pognojenje z mešaním gnojem. Najkoristnejše je travnik

jeseni dobro povlačiti, po zimi pa o precej ostrem mrazu ga z mešanim gnojem potrositi tako, da pride na oral 80—100 vozev s konjema ali parom volov.

Kedar se v spomladi začne taliti in je gornja plast drna že na 1—2 palca globoko se otalila, spodaj pa še prst trdo zmrzla ostala, tako, da se konjska kopita ne vdirajo, se raztrošen gnoj ostro z brano povlači tako, da se z drnom, rekel bi, popolnoma pomeša. Naznanjen trenutek tajanja zemlje pa se ne sme prezreti in zamuditi, ker je za pognojenje najugodnejši. Priporočja se tudi, da se travnik še prej s prikladnim travnim semenom poseje. Pa tudi brez take posejatve vzrastejo po gnojenju z mešanim gnojem nove in lepe trave in rastline, katerih si prej na istem mestu zastonj iskal. —

Na tako obdelanem travniku se že koj prvo leto dvojni, včasih še večji pridelek sena nakosi. Če se travnik v razdele razdeli, kakor njive v ogone, in če se leto za leto kos za kosom na imenovani način obdeluje, bode se v kratkem času na takem travniku toliko krme pridelalo, da se kmetovalcu ne bo treba bati, da bi jegova živina po zimi lakoto trpela. Treba je le prav skrbno in marljivo za mešan gnoj ali kompost skrbeti. Če se tega vsako leto prav velik kup naredi, bodo tudi travniki bujno rastle. Za podlago mešanega gnoja se priporočja plast peska, ktereja je tudi dobro pozneje, ko kup že raste, med drugo šaro, kako plast pomešati. Dalje se položi precej tenka plast kratkega konjskega gnoja, na njega plast prsti, blata iz pripotnih globel in jarkov. Na to se položi plast iz dvorišča z drzganega blata, pepela, plevela in podobne šare.

Vse to je za mešan gnoj izvrstna snov. Od časa do časa se celi kup dobro z gnojnico polije, če je pri roki in potem blizo 4 tedne preden se na travnik razvozi, vse prav dobro premeče. Travniki, kateri v spomladi včasih globoko pod vodo stojé, niso za gnojenje z mešanim gnojem, ker je nevarnost, da močno odtekajoča voda ves gnoj s seboj odplavi. Take travnike je boljše z kalijem gnojiti ali pa njihovo rast s pametnim zamakanjem povikšati. Travnike, kateri po moči trpe, gre z odprtimi jarki ali grabami odvodniti ali posušiti. Vendar je pri takem ravnanju tudi previdnosti treba, posebno na šotastih travnikih. Na takih se moraja po jarkih zatvornice napraviti, da je mogoče travnik po potrebi pod vodo djati.

Dostikrat se namreč primeri, da šotasti travniki, kateri so bili prenašlo odvodnjeni in posušeni v svojem pridelku znatno zaostanejo ali popolnem odrečejo, zlasti v suhih letih. Rastline namreč, ki po takih travnikih rastejo, so ravno take, ki le v zemlji skoz in skoz z vodo nasitni dobro storé. —

Take posušene travnike je dobro brž po posušenju z navoženim peskom potrositi in z mešanim gnojem pognojiti. Na to se obsejejo s pri-

mernim semenom, da vzraste nov drn. Krčevine ali rule, ki so prek in prek z razno travo in nizkim grmičevjem preraščene, se morajo požgati, poravnati in s travnim semenom obsejati.

Zboljševanje travnikov po zamakanju je boljše od vsakega drugega. Vendar pa se le na malo krajih da izpeljati, kjer namreč potrebne vode ne zmanjka in kjer tudi ta sama na sebi preveč opovir ne dela. Vendar pa je za tako napravo vsikdar svet zvedenega moža potreben; prvič, da se kaj napačnega ne napravi in drugič, da se denar in trud po nepotrebnem ne troši.

Marsikteri kos zemlje je še z grmovjem preraščen in močviren in še mnogo travnikov le pičlo travo in mah rodi, čeravno je zemljišče za travnik prek in prek primerno in priležno. Še marsiktera senokoša se mora zravnati in odvoditi in s pognojenjem k večjem pridelku prisiliti. Naj kmetovalci ne odlagajo obdelovanja takih prostorih in naj jih v bujne travnike spreminjajo. Obilni pridelki, sena in otave bodo delo bogato poplačali. Tako priporočja in nasvetuje Dunajski „Prakt. Landw.“

Napenjanje pri goveji živini.

Nagla in gotova pomoč zoper napihovanje goved je iz guta-perhe storjena cev, ktera se napihnjenemu živinčetu po goltu v želodec porine in zaprta sapo izpušča. Dosedaj se je napihnjenemu govedu voda ravnokar ugašenega živega apna, z vodo ohlajeni salmijak, ali petroleum vlival. Vidil sem tudi govedi v gobec vstreliti, in kedar vse to ni nič pomagalo, se je ali nalašč za to pristojni nož (Troaker), ali v sili tudi drugi nož na levi strani na lačnih goveda v trebuh porinil in se zaprta sapa skoz rano izpuščala. Ker pa, zlasti v samotah, potrebnega sredstva človek nima vselej pri rokah, z nožem ravnati pa malokdo zna, je goltna cev med vsemi najboljša pomoč zoper napenjanje. Pred večerajšnim se je bila ena breja mojih krav in ena telica na strnišču preobjedla; tako je govedi bilo napihnjeno, da ste komaj hodile. Brž ko se mi nesreča naznani, ukažem živinčetu s petroleumom, če to ne pomaga, s salmijakovo vodo ali juho ravnokar ugašenega živega apna zalivati, — a vse je bilo zastonj; komaj ste govedi še sopili, lačenj z nožem predreti pa si nobeden pričujočih ni upal. V taki sili poprosim našega slavnoznanega zdravitelja g. dr. Gustava Ipavica, za blagor srenje marljivega župana, naj svetuje ali pomaga, če je mogoče. Brez odloga prihiti, hvala mu, z goltno cevjo, porine najpoprej kravi cev po goltu v želodec, in v tem trenutku piska zaprta sapa iz želodca. Ker je pa med tem teličica že padla in v glavi že vsa zabuhla bila, vzeme cev iz krave in teliči po goltu v želodec porine, in glejte! vreti je začelo po cevi, voda in sapa je prskala iz cevi, in sicer tako smradljiva, da so se okolj stoječi kar umikali; kravi in teliči pa je v kratkem napihovanje prešlo. Ker se na-

penjanje zlasti v jeseni, ko že slana pada kaj pogosto nabaja, je res goltna cev za vsakega gospodarja, gotovo pa za vsako ves neobhodno potrebna. Zove se: Schlundröhre, in se dobi za 5 gld. pri: J. N. Reithofer, Stadt, Herrengasse Nr. 2. in Wien.

Iz Št. Jurja ob juž. žel. 23. okt. 1875.

Jož. Hašnik, župnik.

Kakošno vino bo dal letošnji mošt? To poizvemo najbolj lahko in zanesljivo, če mošt pred vrenjem tehtamo ali vagamo s Klosterneuburško vago in pa s kislomerom, ker tako poizvemo natančno, koliko funtov cukra da je v 1 centu mošta in koliko bokalov kisline v 1000 bokalih mladega vina ali z drugimi besedami: koliko odstotkov cukra in koliko odtisočkov kisline da se nabaja v moštu. Kisline je bilo l. 1870. kakih 12—18 odtisočkov, toliko, da so se vinorejci prestrašili. V dobrih letih je nje samo kakih 5—10⁰⁰/₀₀. Cukra je bilo l. 1868. sploh 20⁰⁰/₀₀, t. j. 26 funtov v 1 centu mošta; l. 1869. 19⁰⁰/₀₀, l. 1870. 17⁰⁰/₀₀ in l. 1871. samo 15⁰⁰/₀₀, ki je tedaj dal slabo, kislo vino. Cukra in kisline daja različno trsovje tudi v različni meri in se po njej sodi na večjo ali manjšo vrednost trsovo. Tudi lega upljiva na ceker in Kisline.

Na vinorejski šoli pri Mariboru so se poizvedele o letošnjem moštu sledeče številke:

Ime trsovo.	‰ cukra	‰ ⁰⁰ / ₀₀ kisline	Ime trsovo.	‰ cukra	‰ ⁰⁰ / ₀₀ kisline
blank	16	9 ¹ / ₂	črnina		
žlahtnina			Zimmettraube	17	7
v visoki legi	16	4	hlapčovina	15	9
v nizki "	12	7	moslovec	20	6
burgundec			muškati	22	6
modri	19	8	rizling drobni	19	7
zelenika	17	13	zelenčič	20	4
belina	16	8	traminec	20	5
ramfolica			rizling laški	18	8
rudeča	19	5	modrina		
kadarka	15	11	laška	19	7
krhlikovec	18	9			

Poprek tedaj kaže letošnji mošt 17⁰⁰/₀₀ cukra in 8⁰⁰/₀₀ kisline in bo dal za toliko boljše vino, za kolikor ima menj kisline v sebi, kakor l. 1870 (namreč 4—10⁰⁰/₀₀ menje.)

Sejmovi. 2. nov. v Vitanju. — 3. nov. v Pišecah. — 4. nov. na Ponkvi. — 6. nov. pri sv. Lenartu v Slov. goricah, v Poprežu, v Ročici in pri Novicerkvi.

Dopisi.

Iz mariborske okolice. Vsaka sirota iz Nemčije k nam „privandrana“ se nam zdi, kakor jež v lisičji luknji. V hudem mrazu pride jež lisice prosit: draga teta, zebe me, pusti me le v en kotec, da se zagrejem, zelo miren bodem. Lisica se da pregovoriti. Komaj je jež v kotu, že začne svoje

igle razpenjati in lisico bosti, da je reva morala svoje prebivališče zapustiti. Enaki ježu so vsi strahovi na Slovenskem. V Kamci sta dva. Strah Nr. I. je rajnega g. Hraudo, akoravno še je v kamški srenji posestvo imel, tako dolgo toževal, dokler ga ni odpravil in vse „amte“ na se potegnil. Posestnikom se je prilizoval, še piti jim kupoval, in so le za njega glasovali.

Strah Nr. II. bi rad bil kamški Nacek, vendar nima toliko mogočnosti, ker se ni učil „eksercirati“ in je svoje vse premoženje v culici v Kamco prinesel. Jegov blišč le od strahove lune svitlobo dobiva. Mrkne eden, mrkne tudi drugi. Zvedite bralci „Sl. G.“ kar si take šleve že upajo. Dolgo je že Nacek v Kamci in tako imenovan „lonar“ pri g. D. Ker pa je cerkveno posestvo z D. vinogradom v sosesčine, se da kaj napraviti. Nacek je dal 100 „šobrov“ vejnika (20 gld. vrednosti) nareti in v D. vinograd prenesti. Vincarji so mu povedali, to ni naše; a on kot strah Nr. II. jim zapove: „jaz gospod lonar bin, frau nima niks befelat, jaz sama befelala.“ Dozdaj še ni plačal cerkvi škode. Že pred nekterimi leti je moral za neko drevo, ki ga je na cerkvenem posestvu vsekati dal, 5 gld. plačati. Ta gospodiček ima tudi srenjsko posestvo v najem, vendar le golo travo za 4 for. Može, ki so pred strahovo dobo bili v srenjskem odboru, so zasadili jagnede po grabi, da nebi voda zemlje odnašala. G. Nacek pa je dal posekati jagnede do polovice, vejnik narediti in ga je za svoj žep prodal. Zdaj se jagnedi sušiti začnejo in plohe bodo zopet lahko zemljo v Dravo odnašale. Take gospodarje imajo Kamčani. Posmemanja vredni „eksempli“!

Iz Bizeljskega. (Vinski in poljski pridelki.) Trgatev je tukaj že sploh dokončana. Vreme bilo je vseskozi prav lepo in vinski trgatvi jako ugodno, kakoršnega so si ljudje sami bili želeli. Vinska letina je ena srednjih, kar zadeva obilnost; kar pa dobroto, pa bo vino veliko boljše in močnejše od lanskega. Kupčevalci žlahtne bizeljske vinske kaplice se toraj s tem opozorni storé.

Za vsakdanji živež se je — hvala Bogu — pri nas vsakega precej obilo pridelalo, le za denar bo huda, ker še to, kar ima kmet za prodati, prave cene nima.*)

Od sv. Marije Lankovičke. (Slovenci med Nemci). Tukaj imamo kaznovalnico za ženske, kder je mnogo žensk nesrečnic zaprtih, ki so iz slovenskih krajev doma. Vendar o teh ne pišem dnes, ako hočete Vam poročam drugokrat,**) ker sedaj bi rad pisal kaj veselega, o onih nesrečnicah pa se kaj radostnega pisati ne more. Pišem tedaj o Slavjanib, ki si tukaj vsakdanjega kruha služijo. Mnogo jih je iz Štajerke, Koroške, Kranjske, Česke, in Moravske. Prišli so sem v „premogovo deželo“, ter kopljejo premog v Köflaskih

*) Hvala. Prosimo večkrat kaj!

**) Prosimo.